932 (2020-2021) – Nr. 1
ingediend op 24 september 2021 (2020-2021)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Maurits Vande Reyde, Freya Saeys, Gwenny De Vroe,
Emmily Talpe, Willem-Frederik Schiltz en Tom Ongena

over het gelijktrekken van de waarde van een punt in een persoonsvolgend budget in voucher en een persoonsvolgend budget in cash

verzendcode: WEL

Vlaams Parlement

Meer keuzevrijheid voor personen met een handicap

Sinds de invoering van het persoonsvolgend budget (PVB) financieren personen met een handicap hun zorg met een voucher, met een budget in cash of met een combinatie van beide. De bedoeling van de persoonsvolgende financiering was personen met een handicap meer keuzevrijheid te geven bij het inkopen van hun zorg.

Dat gaf aan personen met een handicap meteen ook meer keuzevrijheid over de plaats waar ze gingen wonen. Die keuzevrijheid lijkt evident, maar tot voor een aantal jaar was dat absoluut niet het geval voor een persoon met een handicap.

Betalen met voucher of cash?

Vandaag is de tendens dat personen met een handicap die in een voorziening verblijven, hun zorg bijna altijd betalen met een voucher. Personen die zelf hun zorg willen organiseren en dus zelf medewerkers aanwerven, kiezen ervoor om hun persoonsvolgend budget op te nemen in cash. Dat is ook meestal het geval voor personen die in kleinschalige initiatieven verblijven, zoals ouderinitiatieven of kleinschalige private initiatieven.

Een warm pleidooi voor sociaal ondernemerschap

Het Vlaamse regeerakkoord houdt een warm pleidooi voor sociaal ondernemerschap: "We laten ook ruimte voor sociaal ondernemerschap door het ondersteunen van kleinschalige privé-initiatieven voor personen met een handicap, zoals bijvoorbeeld initiatieven met inwonende zorgondernemers. We werken met een regelluw (kwaliteits)kader waarin het sociaal ondernemerschap ten volle kan spelen en we bekijken verdere mogelijkheden inzake collectieve ondersteuning binnen de cash-besteding en versoepelen daar waar mogelijk. Infrastructurele ondersteuning voor dergelijke initiatieven faciliteren we op gelijkwaardige basis als die aan vergunde zorgaanbieders. Ook voor de vergunde voorzieningen die kiezen voor kleinschalige leefgroepen en vormen van genormaliseerd wonen maken we een aangepast kwaliteitskader."

Cash en voucher zijn niet evenveel waard

Uit de cijfers blijkt echter dat de keuze tussen voucher en cash financieel niet neutraal is. Maurits Vande Reyde stelde een schriftelijke vraag (*Schriftelijk vragen* Vl.Parl. 2020-21, nr. 406 van 11 februari 2021) over wat de waarde is van een punt in een cashbudget en een punt in een voucher. In het antwoord daarop deelde de minister mee dat de gemiddelde kosten per punt binnen de voucherbesteding en de omslagsleutel van punten naar cash de volgende zijn:

Jaar	Totale kosten/punt	Voucher naar euro
2018	946,32	839,75
2019	960,00	856,51
2020	979,00	861,86

Het verschil bedroeg 106,57 euro per punt in 2018, nam toe tot 113,49 euro in 2019 en tot 117,14 euro in 2020, telkens in het voordeel van de voucher en in het nadeel van het cashbudget. Daarnaast neemt het verschil tussen de waarde van een punt van een PVB in voucher en een punt van een PVB in cash jaar na jaar toe.

Voorbeeld: persoon met een handicap aan wie 40 punten zijn toegekend

Concreet toegepast op een persoon met een handicap aan wie 40 punten zijn toegekend, levert dat de volgende bedragen op:
– een zorgaanbieder die betaald wordt in voucher (inclusief organisatiegebonden punten) ontvangt 46.156,66 euro;
– een vergunde zorgaanbieder die betaald wordt in cash (inclusief organisatiegebonden punten) ontvangt 40.956,65 euro;
– een persoon met een handicap die zelf zijn zorg organiseert en daarvoor een cashbudget gebruikt, ontvangt 38.350,15 euro.

Dat betekent dat het verschil tussen het hoogste en het laagste bedrag 7806,51 euro bedraagt.

Gevolgen voor de totale kosten van het PVB

Het antwoord op dezelfde schriftelijke vraag bevatte ook de berekening van de gevolgen die dat verschil in waarde van een punt kan hebben voor het totale budget van het PVB. In de tabel hieronder wordt weergegeven wat de totale kostprijs van alle PVB's zou zijn als in 2018, 2019 en 2020 alle punten in voucher werden berekend enerzijds, en wat de totale kostprijs zou zijn als alle punten in cash werden berekend.

Jaar	Voucherpunten	Totale personeelskosten	Vouchers in cash
2018	861.516,48	815.214.320,87	723.458.467,94
2019	893.947,72	858.189.814,08	765.675.164,23
2020	908.515,25	889.436.429,75	783.012.953,37

De verschillen zijn duizelingwekkend. In 2018 is de voucher in totaal 91,755 miljoen euro duurder dan als alle punten in cash zouden zijn uitbetaald, in 2019 is dat 92,514 miljoen euro en in 2020 106,423 miljoen euro. De verschillen lopen dus jaar na jaar op.

Redenen voor de verschillen

Uit onderzoek naar de redenen voor die verschillen blijkt dat als er betaald wordt met vouchers, voorzieningen bij de uitbetaling van de punten extra middelen ontvangen die er niet zijn als er in cash betaald wordt, meer bepaald:
– de meerkosten van de anciënniteit van het personeel;
– een aantal percentages berekend op de loonmassa (VIA-middelen (VIA: Vlaams intersectoreel akkoord)): + 3,325 procent werkgeversforfait, 0,761 procent conventioneel verlof en 0,3 procent kwaliteitsverbetering;
– forfaits per vte (voltijdsequivalent): voor management 406,71 euro, voor vorming 158,04 euro en voor management 100,09 euro (VIA 4).

Die verschillen dreigen bij elk Vlaams intersectoraal akkoord groter te worden. Door IFIC (Instituut voor Functieclassificatie) is er een lineaire loonopslag, een stijgende kostprijs van de anciënniteit en in de toekomst een bijkomende kostprijs voor de diverse baremaverhogingen. Bij een voucher zullen die meerkosten gefinancierd worden, maar voor cashbudgetten is dat niet het geval.

Toeslagen voor avond- en weekendwerk

De avond-, zaterdag-, zondag-, nacht- en feestdagtoeslagen zitten bij een financiering met een voucher vervat in de personeelsenveloppe van de vergunde voorzieningen, niet in het PVB. Bij kleinschalige private initiatieven die werken met cash of voor personen met een handicap die met een cashbudget zelf hun zorg organiseren, worden die kosten nergens vergoed.

De manier waarop de subsidies worden berekend voor personeelskosten voor vergunde aanbieders die gefinancierd worden met een PVB in voucher, wordt beschreven in het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2017 houdende de methodiek van de berekening van de subsidies voor personeelskosten.

Toenemend verschil zet vrije keuze op de helling

Een punt ingezet als cash heeft dus allang niet meer dezelfde waarde als een punt ingezet als voucher. Zeker de VIA 6-akkoorden dreigen in de toekomst het verschil alleen maar groter te maken. Op termijn betekent dit dat het steeds verder uiteengroeien van de waarde van een punt de vrije keuze van personen met een handicap steeds meer op de helling zet.

Personen met een handicap die zelf hun zorg willen organiseren, worden als werkgever onaantrekkelijk omdat ze hun persoonlijke assistenten niet het loon kunnen betalen dat vergunde zorgaanbieders bieden, zeker niet als die persoonlijke assistenten enige anciënniteit opbouwen.

Kleinschalige initiatieven worden onleefbaar

Ouderinitiatieven en private kleinschalige initiatieven die werken met een cashbudget, zijn verplicht de correcte loonbarema's te volgen als ze werken met gesalarieerden. Dat betekent dat ze geconfronteerd worden met het verschil tussen voucher en cash. Ze dreigen niet meer leefbaar te zijn, tenzij ze ofwel alleen mensen aanwerven die geen of maar een beperkte anciënniteit hebben, ofwel het aantal uren zorg beperken, ofwel de meerkosten aan hun cliënten aanrekenen.

De basisprincipes van persoonsvolgende financiering komen in het gedrang

De indieners van deze conceptnota stellen vast dat twee belangrijke basisprincipes van de persoonsvolgende financiering in het gedrang komen:
1° de vrije keuze van de persoon met een handicap voor een PVB in voucher of een PVB in cash;
2° de ruimte voor sociaal ondernemerschap, waarbij expliciet aan ouderinitiatieven en kleine private opvanginitiatieven wordt gedacht.

De kloof moet verdwijnen

De indieners van deze conceptnota zijn van mening dat het uiteengroeien van die waarde van het punt gestopt moet worden. Meer nog: de kloof moet verdwijnen en de waarde van een punt moet identiek zijn, ongeacht de keuze die de persoon met een handicap maakt voor een voucher of voor cash.

De indieners stellen dan ook concreet een aantal maatregelen voor om uiteindelijk te komen tot een situatie waarbij een punt van een PVB opgenomen in voucher ev enveel waard is als een punt van een PVB opgenomen in cash. Daarvoor stellen ze de volgende stappen voor:

1° elk jaar transparante informatie geven over de werkelijke kosten van een punt in voucher en in cash, zodat de evolutie van die kosten kunnen worden gevolgd;
2° bij elke uitbreidingsronde de werkelijke kosten van een punt in voucher en in cash openbaar maken om zo de verdoken kosten van een uitbreidingsronde bekend te maken;
3° bij elk Vlaams intersectoraal akkoord tegelijkertijd een budget uittrekken om de waarde van een punt in een budget opgenomen in cash te verhogen met hetzelfde bedrag als het bedrag waarmee een punt in een PVB opgenomen in voucher werd verhoogd;
4° een vijfjarenplan opstellen om het verschil tussen de kostprijs van een punt in een PVB in voucher en van een punt in een PVB in cash weg te werken.

Maurits VANDE REYDE
Freya SAEYS
Gwenny DE VROE
Emmily TALPE
Willem-Frederik SCHILTZ
Tom ONGENA